

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 10.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.10.30>

УДК 338.1.

А. В. Рибчук,

*д. е. н., професор, професор кафедри математики та економіки,
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0377-7881>

О. М. Свінцов,

*д. е. н., професор, професор кафедри математики та економіки,
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6047-457X>

О.Р. Процишин,

к. е. н., доцент, голова циклової комісії економіки підприємства та менеджменту КЗ ЛОР «Дрогобицький фаховий коледж нафти і газу»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3715-3740>

М. М. Дудич,

*аспірант кафедри математики та економіки,
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка*

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-5201-9575>

О. І. Бошко,

*аспірант кафедри математики та економіки,
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка*

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-7165-7468>

**ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ В СИСТЕМІ ІНСТИТУЦІЙНОГО
СЕРЕДОВИЩА ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА**

A. Rybchuk,

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Mathematics and Economics, Ivan Franko State Pedagogical University of Drohobych.

O. Svintsov,

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Mathematics and Economics, Ivan Franko State Pedagogical University of Drohobych

O. Protsishyn,

Candidate of Economics, Associate Professor, Head of the Cycle Commission of Enterprise Economics and Management

KZ LOR "Drohobych Professional College of Oil and Gas"

M. Dudych,

Postgraduate Student of the Department of Mathematics and Economics, Ivan Franko State Pedagogical University of Drohobych

O. Boshko,

Postgraduate Student, Department of Mathematics and Economics, Ivan Franko State Pedagogical University of Drohobych

INTELLECTUAL PROPERTY IN THE SYSTEM OF THE INSTITUTIONAL ENVIRONMENT OF INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP

У статті досліджено місце та роль інтелектуальної власності у системі інституційного середовища інноваційного підприємництва в умовах глобалізації та формування економіки знань. Виявлено ключові функції інтелектуальної власності – стимулюючу, захисну, економічну та інституційну, які забезпечують трансформацію інтелектуальних активів у конкурентні переваги та сприяють розвитку підприємницьких ініціатив. Розкрито механізми використання прав інтелектуальної власності у бізнес-практиці – ліцензування, франчайзинг, залучення інвестицій, формування стратегічних альянсів, що діють у межах інституційного середовища та

створюють умови для комерціалізації знань, масштабування бізнесу й інтеграції у глобальні інноваційні ланцюги. Підкреслено соціально-економічний ефект інтелектуальної власності, що проявляється у створенні робочих місць, розвитку креативних індустрій та підвищенні якості життя. Доведено, що ефективне функціонування інтелектуальної власності можливе лише за умови поєднання правових, економічних, освітньо-наукових та управлінських інститутів, які формують цілісне інституційне середовище інноваційного підприємництва. Підтверджено, що інтелектуальна власність виступає не лише правовим інструментом охорони ідей, але й стратегічним ресурсом формування конкурентоспроможності та стійкості інноваційної економіки, що зумовлює необхідність підвищення ефективності її інституційного середовища.

The article examines the place and role of intellectual property in the system of the institutional environment of innovative entrepreneurship in the context of globalization and the formation of a knowledge economy. The key functions of intellectual property are identified - stimulating, protective, economic and institutional, which ensure the transformation of intellectual assets into competitive advantages and contribute to the development of entrepreneurial initiatives. The mechanisms of using intellectual property rights in business practice are revealed - licensing, franchising, attracting investments, forming strategic alliances that operate within the institutional environment and create conditions for the commercialization of knowledge, business scaling and integration into global innovation chains. It is shown that the presence of formal rights to intellectual assets is an indicator of the innovative potential of companies and determines their investment attractiveness, market value and trust from venture investors. The socio-economic effect of intellectual property is emphasized, which is manifested in the creation of jobs, the development of creative industries and improving the quality of life. It is proven that the effective functioning of

intellectual property is possible only if legal, economic, educational, scientific and managerial institutions are combined, which form a holistic institutional environment of innovative entrepreneurship. At the same time, the problems of domestic practice are outlined - the low level of awareness of entrepreneurs, the complexity and high cost of patenting, the weak development of technology transfer infrastructure and the spread of violations of IP rights, which create "institutional traps" and limit the possibilities of commercialization of innovations. It is confirmed that intellectual property is not only a legal instrument for protecting ideas, but also a strategic resource for forming the competitiveness and sustainability of the innovative economy, which necessitates the need to increase the efficiency of its institutional environment.

Ключові слова: *інтелектуальна власність, інституційне середовище, інноваційне підприємництво, економіка знань, комерціалізація, конкурентоспроможність, глобалізація, інноваційний потенціал*

Keywords: *intellectual property, institutional environment, innovative entrepreneurship, knowledge economy, commercialization, competitiveness, globalization, innovative potential.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах глобалізації та переходу до економіки знань інтелектуальна власність постає не лише як правовий інструмент захисту результатів творчої та наукової діяльності, але і як стратегічний ресурс, що визначає траєкторію розвитку інноваційного підприємництва. Вона стає каталізатором створення нових технологій, продуктів і бізнес-моделей, що забезпечують динаміку економічного зростання та посилення конкурентних позицій на міжнародних ринках. Інституційне середовище інтелектуальної власності формує комплекс правових, організаційних та економічних механізмів, завдяки яким результати інтелектуальної діяльності перетворюються на товар або актив,

придатний до комерційного використання. Саме воно визначає умови для успішної комерціалізації нововведень, створює можливості для залучення венчурного капіталу, державної підтримки та міжнародного партнерства. Важливою складовою цього середовища є не лише система правової охорони, а й розвинена інфраструктура трансферу технологій, патентних офісів, інноваційних хабів та бізнес-інкубаторів, які сприяють інтеграції науки у підприємницьку практику. Система захисту та регулювання відносин інтелектуальної власності стає основою побудови інноваційної економіки. Вона формує сприятливі умови для розвитку підприємницьких ініціатив, підвищення інвестиційної привабливості проєктів та створення надійного підґрунтя для формування конкурентоспроможних бізнес-екосистем. У результаті інтелектуальна власність перетворюється на ключовий інструмент не лише збереження наукових ідей, але й їх ефективного впровадження у виробництво та суспільне життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інтелектуальна власність посідає ключове місце в інституційному середовищі інноваційного підприємництва, оскільки виступає одночасно і правовою та економічною категорією, що визначає механізми генерації, охорони та комерціалізації нових знань. Вона формує основу довіри між учасниками інноваційної екосистеми – науковцями, підприємцями, інвесторами, державними інститутами, забезпечуючи прозорі правила гри та справедливий розподіл результатів інтелектуальної діяльності. Саме тому ці проблеми знаходяться у полі зору зарубіжних учених – С. Бастідона [12], М. Греко [10], М. Грімальді [10], М. Дешвівере [15], К. Дюрана [8], Л. Крічеллі [10], Ф. Меццаноті [13], У. Мілберга [8], Р. Нараяна [15], Т. Сімко [13], С. Страцулло [10], А. Суомінен [15], Г. Ферруцці [10], Ф. Крістофера [9], Н. Шварца [14].

Українські дослідники у своїх працях також аналізують роль інтелектуальної власності в активізації інноваційного підприємництва, зумовленого цифровими викликами – Л. Антонова [1], Т. Деділова [7], М. Івашов [1], І. Кирчата [7], С. Лойко [2], Ю. Мазур [3], Т. Матюк [3], Ю.

Павловська [6], Т. Палієнко [4], Г. Стасовська [5], А. Чередніченко [2], О. Чернишов [6], О. Шершенюк [7], О. Юрченко [1].

Водночас, попри визнання інтелектуальної власності ключовим елементом інституційного середовища інноваційного підприємництва, залишається низка невирішених питань:

перше, недостатня інтеграція інститутів (правових, освітніх, фінансових, ринкових) у єдину екосистему управління інтелектуальною власністю, що ускладнює формування ефективних механізмів комерціалізації;

друге, неврегульованість економіко-правових стимулів для підприємців та інвесторів, що обмежує мотивацію до реєстрації та масштабування прав інтелектуальної власності. Отже, невирішена частина проблеми полягає у формуванні цілісного інституційного середовища функціонування інтелектуальної власності, яка б поєднувала правові, економічні та управлінські механізми її захисту, комерціалізації та інтеграції в систему інноваційного підприємництва.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження напрямків формування цілісного інституційного середовища функціонування інтелектуальної власності у системі інноваційного підприємництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційне підприємництво у сучасних умовах глобалізації та переходу до економіки знань стає ключовим драйвером соціально-економічного розвитку. Його успіх безпосередньо залежить від здатності підприємців не лише генерувати нові ідеї, але й ефективно перетворювати їх на конкурентоспроможні продукти та послуги. У цьому контексті інтелектуальна власність виступає стратегічним ресурсом, що забезпечує стійкість та довгостроковий розвиток інноваційного бізнесу [3, с. 24].

Передовсім, інтелектуальна власність створює умови для комерціалізації результатів наукових досліджень і технологічних розробок. Патенти, авторські права, торговельні марки та комерційні таємниці

дозволяють підприємствам захистити унікальність своїх продуктів, зберегти конкурентні переваги й отримати додаткові доходи за рахунок ліцензування чи франчайзингу.

По-друге, інтелектуальна власність стимулює інвестиційну привабливість інноваційного підприємництва. Наявність чітко оформлених прав на інтелектуальні активи є важливим сигналом для венчурних інвесторів та бізнес-ангелів, адже вони отримують гарантії захисту вкладених коштів і перспективи масштабування бізнесу. У цьому сенсі інтелектуальна власність стає інструментом капіталізації компанії та підвищення її ринкової вартості.

По-третє, інтелектуальна власність формує інноваційне середовище, що сприяє розвитку партнерських зв'язків між бізнесом, наукою та державою. Механізми спільного використання результатів інтелектуальної діяльності забезпечують обмін знаннями, пришвидшують трансфер технологій і дозволяють інтегруватися у глобальні інноваційні ланцюги [8, с. 410].

Окрім того, інтелектуальна власність виконує соціально-економічну функцію, оскільки створює нові робочі місця, сприяє підвищенню якості життя та стимулює розвиток креативних індустрій. Вона виступає не лише правовим інструментом захисту інновацій, але й важливим фактором формування конкурентоспроможної економіки, заснованої на знаннях. Тому, інтелектуальна власність є не просто юридичною категорією, а стратегічним ресурсом інноваційного підприємництва, який визначає його ефективність, динаміку та стійкість розвитку

Використання прав інтелектуальної власності у підприємницькій діяльності проявляється через низку ключових механізмів, які функціонують у рамках інституційного середовища інноваційного підприємництва. Вони не лише забезпечують конкурентні переваги окремим компаніям, але й підсилюють стійкість економічної системи, формуючи умови для розвитку інноваційної екосистеми [6, с. 150]:

1. Ліцензування технологій. Передача прав на винаходи, патенти, корисні моделі та інші технічні рішення виступає важливим інституційним каналом комерціалізації знань. Для підприємців це означає доступ до нових ринків без потреби масштабних виробничих витрат, а для ліцензіатів – можливість оперативного впровадження інновацій у виробничі процеси. Державні та міжнародні інститути, що регулюють ліцензійну діяльність, створюють передбачувані правила гри та сприяють поширенню технологічних рішень.

2. Франчайзинг і масштабування бізнесу. Використання торговельних марок, стандартизованих бізнес-моделей та репутаційного капіталу набуває значення у межах інституцій, що підтримують підприємництво (торговельно-промислові палати, галузеві асоціації, спеціалізовані консалтингові центри). Франчайзинг забезпечує поєднання глобальних стандартів і локальної адаптації, підвищує довіру споживачів та знижує ризики для нових гравців ринку, що узгоджується із загальними завданнями інституційного середовища зі стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу.

3. Залучення інвестицій. Патентний портфель, зареєстровані торговельні марки чи авторські права у сучасних інституційних умовах розглядаються як матеріалізований індикатор інноваційного потенціалу. Для венчурних фондів і приватних інвесторів наявність захищених інтелектуальних активів означає нижчий рівень ризику, а для державних інституцій — можливість створювати механізми підтримки стартапів на основі інтелектуальної власності (податкові стимули, гарантійні фонди, програми грантового фінансування).

4. Стратегічні альянси та партнерства. Об'єднання зусиль компаній на основі спільного використання ноу-хау, технологій, програмного забезпечення чи брендів стає складовою інституційного середовища, яке стимулює інтеграцію у міжнародні інноваційні мережі. Такі альянси прискорюють цикл розробок, зменшують витрати на НДДКР та сприяють

трансферу технологій у рамках університетсько-промислових кластерів або наукових парків.

Загалом, права інтелектуальної власності у системі інституційного середовища інноваційного підприємництва постають не лише як юридичний механізм охорони ідей, а як фундаментальний елемент інноваційної економіки [5, с. 393]. Вони визначають інвестиційну привабливість бізнесу, формують ринкову вартість компаній, сприяють створенню ефективних партнерських відносин і підсилюють динаміку інноваційного розвитку на національному та глобальному рівнях.

Інтелектуальна власність розглядається як комплекс прав на результати інтелектуальної та творчої діяльності, що забезпечує їх правовий захист, ефективну комерціалізацію та вільний, але контрольований економічний обіг [1, с. 43]. В умовах економіки знань інтелектуальна власність стає стратегічним ресурсом, який відіграє багатовимірну роль у розвитку інноваційного потенціалу та конкурентоспроможності економіки. До ключових функцій інтелектуальної власності належать:

- стимулююча функція, що створює правові та економічні стимули для інноваційної активності, сприяє залученню інвестицій у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, а також підтримує розвиток творчих і технологічних ініціатив у бізнесі та освіті;

- захисна функція забезпечує правовий захист результатів інтелектуальної праці, запобігає недобросовісній конкуренції, плагіату та несанкціонованому копіюванню, гарантуючи авторам, винахідникам та компаніям виключні права на використання і комерційне освоєння їхніх ідей;

- економічна функція перетворює інтелектуальні активи на фінансові та ринкові ресурси, оскільки права інтелектуальної власності можуть бути об'єктом ліцензійних угод, франчайзингу, патентного комерціалізації, венчурного інвестування та інших механізмів монетизації інновацій;

- інституційна функція формує систему правил та норм взаємодії між державними органами, науковими установами, бізнесом і громадськістю,

сприяючи створенню сприятливого інституційного середовища для розвитку інновацій, інтеграції технологій і передачі знань. У сучасній цифровій економіці роль інтелектуальної власності значно зростає, оскільки вона не лише забезпечує захист інновацій, але й виступає каталізатором для масштабування інтелектуального капіталу, розвитку стартапів, створення екосистем технологічних інновацій та інтеграції науки, освіти і бізнесу у глобальні ринки знань.

Успішні компанії дедалі частіше розглядають портфель інтелектуальної власності як головний актив, що визначає їхню ринкову капіталізацію та довгострокові перспективи розвитку [8, с. 415]. За даними Всесвітньої організації інтелектуальної власності (WIPO), значна частка доходів транснаціональних корпорацій формується не від продажу матеріальних товарів, а завдяки комерціалізації патентів, ліцензій, брендів та інших нематеріальних активів (див. табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка доходів ТНК від різних типів інтелектуальної власності за 2015–2025 роки (млрд. дол США)

Рік	Патенти	Авторські права	Торговельні марки	Програмне забезпечення	Франшизи	Всього
2015	210	120	150	260	90	830
2016	225	125	158	280	95	883
2017	240	132	168	305	100	945
2018	260	140	182	335	108	1 025
2019	280	148	195	365	115	1 103
2020	295	160	205	390	118	1 168
2021	315	172	220	420	125	1 252
2022	340	185	238	455	135	1 353
2023	370	200	255	495	145	1 465
2024	400	215	270	540	155	1 580
2025(проект)	430	230	290	590	165	1 705

Джерело: систематизовано та згруповано за даними [11, 16].

Окрім того, належний захист інтелектуальної власності сприяє формуванню сприятливого інноваційного середовища, де підприємці впевнені у збереженні результатів своєї творчої діяльності. Це стимулює подальші інвестиції у науку, розробки та впровадження нових технологій. Таким чином, інтелектуальна власність виконує подвійну функцію – слугує механізмом захисту прав та інструментом стратегічного управління

розвитком бізнесу [9, с. 7]. У перспективі роль інтелектуальної власності лише зростатиме. В умовах цифровізації та розвитку штучного інтелекту, біотехнологій, фінтеху та креативних індустрій саме здатність підприємств ефективно управляти своїми інтелектуальними активами визначатиме їхнє місце у глобальній економіці.

Інституційне середовище інноваційного підприємництва формує комплекс взаємопов'язаних законодавчих, адміністративних, освітніх та ринкових структур, що регулюють та стимулюють інноваційні процеси. Воно забезпечує стабільність, прозорість та передбачуваність умов для створення, комерціалізації та захисту інтелектуальних активів. Основні складові цього середовища включають [10, с. 8]:

по-перше, правові інститути – законодавство та нормативно-правові акти щодо інтелектуальної власності, які регулюють права на винаходи, авторські твори, торгові марки та комерційну таємницю. До них також належать міжнародні угоди та стандарти, такі як TRIPS, Паризька та Бернська конвенції, що інтегрують національні системи ІВ у глобальний правовий простір. Чітке правове регулювання забезпечує захист інноваційних розробок та створює передумови для залучення інвестицій у високотехнологічні проекти [12, с. 1179];

по-друге, економічні інститути – механізми фінансової підтримки інновацій, включно з податковими пільгами, грантами, державними фондами розвитку та ринками венчурного капіталу. Вони стимулюють комерціалізацію інтелектуальної власності та формують економічні стимули для підприємств, що використовують інноваційні продукти та технології [13, с. 19];

по-третє, освітньо-наукові інститути – університети, науково-дослідні інститути, технопарки, стартап-інкубатори та інноваційні хаби, які генерують знання та створюють потенціал для інтелектуальної творчості. Саме вони виступають джерелом нових ідей, технологій і кадрів, здатних

трансформувати науковий потенціал у комерційно цінні інтелектуальні активи [14, с. 422];

по-четверте, організаційно-управлінські інститути – патентні відомства, агентства інновацій, бізнес-асоціації та центри трансферу технологій, що забезпечують практичну реалізацію прав інтелектуальної власності та сприяють ефективному обміну знаннями між науковою сферою і бізнесом.

Інтелектуальна власність виступає ключовим елементом на перетині цих інституцій, оскільки вона забезпечує юридичну, економічну та організаційну основу для розвитку інноваційного підприємництва. Саме завдяки ефективному поєднанню правового захисту [15, с. 9], фінансових стимулів, науково-освітнього потенціалу та управлінської інфраструктури створюються сприятливі умови для комерціалізації знань, масштабування інновацій та підвищення конкурентоспроможності підприємств у сучасній цифровій економіці.

У сучасній системі інноваційного підприємництва інтелектуальна власність виконує подвійний функціональний та стратегічний аспект. По-перше, вона виступає нематеріальним активом, який безпосередньо впливає на капіталізацію компанії та формує її ринкову вартість, оскільки у цифровій та технологічно орієнтованій економіці інноваційні розробки стають ключовим джерелом економічного зростання. По-друге, інтелектуальна власність слугує ефективним інструментом захисту конкурентних переваг: патенти, торговельні марки, авторські права та ноу-хау обмежують доступ конкурентів до унікальних рішень, технологій і брендів, тим самим створюючи бар'єри входу на ринок [4, с. 46].

Для стартапів та високотехнологічних компаній інтелектуальна власність набуває особливого значення, перетворюючись на стратегічний ресурс для залучення венчурного капіталу, формування партнерських відносин та виходу на глобальні ринки. Патенти та ліцензії виступають не лише як юридичний захист, але й як доказ інноваційного потенціалу проекту, що підвищує довіру інвесторів і зміцнює позиції компанії у переговорних

процесах. Окрім того, наявність належним чином оформлених та документально закріплених прав інтелектуальної власності стає важливим критерієм оцінки інвестиційної привабливості стартапів, оскільки демонструє здатність компанії комерціалізувати свої інновації та підтримувати стійку конкурентну стратегію на ринку [7, с. 55].

Попри стратегічну важливість інтелектуальної власності як ключового ресурсу інноваційного розвитку та конкурентоспроможності економіки, у вітчизняному інституційному середовищі існує низка проблем [2, с. 48], що обмежують її ефективне функціонування та знижують потенціал комерціалізації:

а) низький рівень обізнаності підприємців та інноваторів щодо правових механізмів захисту, ліцензування та монетизації інтелектуальної власності. У багатьох випадках інтелектуальні активи залишаються нереалізованими через відсутність знань про їхню економічну цінність;

б) тривалі й дорогі процедури патентування, які вимагають значних фінансових і часових витрат, що стримує особливо малі та середні підприємства від активного патентування власних розробок;

в) недостатня координація між університетами, науково-дослідними установами та бізнесом, що призводить до розриву між генерацією нових знань і їх практичним застосуванням у виробництві та на ринку;

г) слабо розвинена інфраструктура трансферу технологій (патентні брокери, офіси комерціалізації, інноваційні кластери), яка у розвинених країнах виступає головним каналом перетворення наукових результатів у бізнес-моделі та стартами;

д) високий рівень порушень прав інтелектуальної власності у вигляді піратства, контрафакту, незаконного копіювання програмного забезпечення й продукції креативних індустрій, що створює бар'єри для інноваційної активності та відлякує інвесторів.

У сукупності ці чинники формують «інституційні пастки», які гальмують розвиток інноваційного підприємництва та знижують міжнародну

конкурентоспроможність країни. Подолання цих проблем потребує комплексних рішень: удосконалення законодавчої бази, стимулювання культури захисту інтелектуальної власності, підтримки стартапів та розвитку партнерств між наукою і бізнесом.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, інтелектуальна власність є невід'ємним елементом інституційного середовища інноваційного підприємництва, що безпосередньо впливає на темпи та ефективність розвитку економіки знань. Вона виступає ключовим чинником інтеграції науки, бізнесу та держави, забезпечуючи правовий захист результатів інтелектуальної діяльності та створюючи підґрунтя для їхнього економічного обігу. Її роль полягає не лише у формальному регулюванні відносин між учасниками інноваційного процесу, але й у створенні довіри до ринкових механізмів, стимулюванні інвестицій у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, а також у формуванні стійкої інноваційної екосистеми.

Інтелектуальна власність виступає фундаментальною складовою інноваційного підприємництва, що визначає його динаміку та результативність. Вона є не лише правовою категорією, а й економічним ресурсом: слугує інструментом стимулювання підприємницької активності, джерелом залучення інвестицій та формування конкурентних переваг на глобальному ринку. У сучасному бізнес-середовищі інтелектуальна власність перетворюється на стратегічний актив, здатний підвищувати капіталізацію компаній, формувати їхній бренд та забезпечувати довгострокову стійкість у конкурентній боротьбі.

Література

1. Івашова Л.М., Антонова Л.В., Івашов М.Ф. Інституційний механізм захисту прав інтелектуальної власності в умовах інтеграції України до ЄС. *Публічне управління та митне адміністрування*. № 4 (35), 2022. С. 40-49.

2. Лойко, С.В., Чередніченко А.О. Інтелектуальна власність підприємства: захист та ефективне використання. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. No 1 (7) 2021. С. 41-51.
3. Матюк Т.В. Мазур Ю.В. Інтелектуальна власність та інноваційна діяльність як чинник економічного розвитку. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. No 4 (84), 2 т., 2020. С. 21-26.
4. Палієнко Т. П. Розвиток інноваційного середовища: роль інтелектуальної власності у генерації інновацій. *International scientific journal «Internauka». Series: «Economic sciences».*, № 6 (74), 2023. С. 45-50.
5. Стасовська Г. Економічні аспекти правової охорони інноваційного підприємництва. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2024, № 6. С. 390-396.
6. Чернишов, О. Ю., Павловська, Ю. В. Вплив індексу інноваційного розвитку на стан економічного розвитку та бізнес-середовища України. *Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць. Одеса: Одеський національний економічний університет*. 2022. No 1-2 (80-81). С. 145-162.
7. Юрченко О. В., Деділова Т.В., Кирчата І.М., Шершенюк О.М. Економічні аспекти впливу інтелектуальної власності на конкурентоспроможність підприємства. *"Проблеми і перспективи розвитку підприємництва"*. No 28(2022). С. 51-60.
8. Durand, C. and Milberg, W. Intellectual monopoly in global value chains *Rev. Int. Polit.Econ.*, 27 (2020), pp. 404–429.
9. Foster, Christopher. Intellectual property rights and control in the digital economy: Examining the expansion of M-Pesa *International Journal* Volume 40, 2024. Issue 1, pp. 1-17.
10. Greco, Marco. Cricelli, Livio. Grimaldi, Michele. Strazzullo, Serena and Ferruzzi Gabriella. Unveiling the relationships among intellectual property strategies, protection mechanisms and out bound open innovation. *Creativity and Innovation Management* 31(2). 2022, pp. 1-14.

11. Indicator Rankings & Analysis | Global Innovation Index. Global Innovation Index. URL: <https://www.global-innovation-index.org/analysis-indicator> (дата звернення: 20.06.2025).

12. Khouilla H., Bastidon C. Does increased intellectual property rights protection foster innovation in developing countries? A literature review of innovation and catch-up. *Journal of International Development*, 36 (2) (2024), pp. 1170-1188.

13. Mezzanotti, Filippo and Simcoe, Timothy 2023. "Innovation and Appropriability: Revisiting the Role of Intellectual Property", *Center for Economic Studies*, pp. 1-46.

14. Schwartz H.M. Intellectual property, technocrats and the labour share of production. *Competition & Change*, 26 (3–4) (2022), pp. 415-435.

15. Suominen, Arho & Deschryvere, Matthias & Narayan, Romy, 2023. "Uncovering value through exploration of barriers - A perspective on intellectual property rights in a national innovation system," *Technovation*, vol. 123. pp. 1-14.

16. World Intellectual Property Organization. *World Intellectual Property Report 2024: Making Innovation Policy Work for Development*. Geneva: WIPO. 140 p.

References

1. Ivashova, L. Antonova, L. and Ivashov, M. (2022), "Institutional mechanism for protecting intellectual property rights in the context of Ukraine's integration into the EU", *Public administration and customs administration*, vol, 4, pp. 40-49.

2. Loiko, S. and Cherednichenko, A. (2021), "Intellectual property of an enterprise: protection and effective use", *European scientific journal of Economic and Financial innovation*, vol, 1, pp. 41-51.

3. Matyuk, T. and Mazur, Y.V. (2020), "Intellectual property and innovative activity as a factor of economic development", *International scientific journal «Internauka». Series: «Economic sciences»*, vol, 4, pp. 21-26.

4. Palienko, T. (2023), "Development of the innovation environment: the role of intellectual property in the generation of innovations", *International scientific journal «Internauka». Series: «Economic sciences»*, vol, 6, pp. 45-50.
5. Stasovskaya, G. (2024), "Economic aspects of legal protection of innovative entrepreneurship", *Bulletin of Khmelnytsky National University. Economic Sciences*, vol, 6, pp. 390-396.
6. Chernyshov, O. and Pavlovska, Yu. (2022), "The impact of the innovation development index on the state of economic development and business environment of Ukraine", *Bulletin of socio-economic studies: collection of scientific works. Odesa: Odessa National Economic University*, vol, 1–2, pp. 145-162.
7. Yurchenko, O. Dedilova, T. Kyrchata, I. and Shershenyuk, O. (2022), "Economic aspects of the impact of intellectual property on the competitiveness of enterprises", *"Problems and prospects of entrepreneurship"*, vol, 28, pp. 51-60.
8. Durand, S. and Milberg, W. (2022), "Intellectual monopoly in global value chains", *Rev. Int. Polit.Econ.*, vol, 27, pp. 404-429.
9. Foster, C. (2024), "Intellectual property rights and control in the digital economy: Examining the expansion of M-Pesa", *International Journal*, vol, 40, pp. 1-17.
10. Greco, M. Cricelli, L. Grimaldi, M. Strazzullo, S. and Ferruzzi, G. (2022), "Unveiling the relationships among intellectual property strategies, protection mechanisms and out bound open innovation", *Creativity and Innovation Management*, vol, 31, pp. 1-14.
11. Global Innovation Index (2025), "Indicator Rankings & Analysis", available at: <https://www.globalinnovationindex.org/analysis--indicator> (Accessed 20 July 2025).
12. Khouilla, N. and Bastidon, S. (2024), "Does increased intellectual property rights protection foster innovation in developing countries? A literature review of innovation and catch-up", *Journal of International Development*, vol, 36, pp. 1170-1188.

13. Mezzanotti, F. and Simcoe, T. (2023), “Innovation and Appropriability: Revisiting the Role of Intellectual Property”, *Center for Economic Studies*, vol, 1, pp. 1-46.

14. Schwartz, N. (2022), “Intellectual property, technocrats and the labor share of production”, *Competition & Change*, vol, 26, pp. 415-435.

15. Suominen, A. Deschryvere, M. and Narayan, R. (2023), “Uncovering value through exploration of barriers - A perspective on intellectual property rights in a national innovation system”, *Technovation*, vol. 123. pp. 1-14.

16. WIPO (2024), *Making Innovation Policy Work for Development*, Geneva, Switzerland.

Стаття надійшла до редакції 26.09.2025 р.